

РЕЦЕНЗИЯ
от
ВЕНЕЛИН КРЪСТЕВ ТЕРЗИЕВ

Национален военен университет „Васил Левски“ – гр. Велико Търново
Академична длъжност „професор“ - област на висшето образование: 9. Сигурност и отбрана,
Професионално направление: 9.1. Национална сигурност,
Научна специалност: Организация и управление извън сферата на материалното производство (сигурност и отбрана)

Русенски университет „Ангел Кънчев“ – гр. Русе
Академична длъжност „професор“ - област на висше образование: 5. Технически науки,
Професионално направление: 5.7. Архитектура, строителство и геодезия,
Научна специалност: Организация и управление извън сферата на материалното производство

Образователна и научна степен „доктор“ - област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки,
Професионално направление: 3.8. Икономика,
Научна специалност: Политическа икономия

Научна степен „доктор на науките“ - област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално
направление: 3.8. Икономика,
Научна специалност: Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Социално осигуряване)

Научна степен „доктор на науките“ - област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално
направление: 3.4. Социални дейности,
Научна специалност: Организация и управление на социалните дейности"

Научна степен „доктор на науките“ - област на висше образование: 9. Сигурност и отбрана
Професионално направление: 9.1. Национална сигурност,
Научна специалност: Организация и управление и звън сферата на материалното производство (Сигурност и отбрана)

Относно: конкурсна процедура за заемане на академична длъжност „доцент“
в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, гр. Бургас
Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление: 3.7. Администрация и управление
Научна специалност: Организация и управление на производството (Управление, малък бизнес и конфликтология)
Катедра „Икономика и управление“, Факултет „Обществени науки“
Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, гр. Бургас

Основание за представяне на рецензия:
Обява в Държавен вестник, бр.25 от 26 март 2019г.

1. Кратки биографични данни

През 2011г. гл. ас. д-р Стоян Транев придобива образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.7. „Администрация и управление“, научна специалност 05.02.21 Организация и управление на производството за защитен дисертационен труд на тема „Аутсорсингови конфликти в транспортната инфраструктура на предприятието (на примера на „Лукойл Нефтохим Бургас“ АД).

Работи в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“- гр. Бургас от 2003г. до днес. Настоящата позиция, която заема е главен асистент във факултет „Обществени науки“, катедра „Икономика и управление“.

Работни чужди езици: английски и руски език

2. Общо описание на представените за рецензиране по конкурса материали

За участие в конкурса са представени за рецензиране 58 публикации (от които 23 бр. в чужбина) в следната рекапитулация:

№	Вид на публикациите	Самостоятелни	В съавторство	Общо
		Общ брой	Общ брой	Общ брой
1.	Монографии	1	-	1
2.	Колективна монография	-	1	1
3.	Студии	-	1	1
4.	Статии	22	10	32
5.	Научни доклади	8	10	18
6.	Учебници, учебни помагала и учебни пособия	2	3	5
7.	Общ брой публикации	33	25	58

Същите не се припокриват с публикациите, които кандидата е представил при защита на дисертационния труд за образователна и научна степен „доктор“.

Без съмнение най-значимия научен труд на гл. ас. д-р Стоян Транев е монографичният труд със заглавие: „Дилемата координиране“. В него се прави опит да се даде отговор на значими управленски въпроси, като това дали съществува самостоятелно координирането, какъв е неговият статут и каква е ролята му в организационния успех.

В първата част е извършен ретроспективен и аналитичен преглед на координирането в управлението. Представени са традиционните виждания и прояви на координирането, разглеждат се координирането в управленския процес и е изведен функционално-координационен механизъм. Аргументирано се стига до заключенията, че координирането на този етап не е редно да се тълкува като пета основна управленска функция, поради факта, че само власт имащия може да координира и регулира, т.е. да определя методиката на координиране и съгласуване, като реално тези действия се реализират на принципа на обратната връзка. В чисто функционален план координирането взаимодейства много плътно с основните управленски функции, като предполага тяхното доусъвършенстване. Управленското решение може да има характеристики на координационно решение но не всяко координационно може да бъде управленско. Координирането не може да се възприеме като еквивалент на цялостното управление макар, че съдържа в себе си потенциал да оптимизира целия управленски процес. Въпреки това координирането съществува и се развива като механизъм, който оптимизира социално обоснованите процеси и усъвършенства организационното мислене и поведение. Координирането се възприема като връзка между управленския процес и организационната структура, произтичащо от новото мислене.

Втората част стъпвайки на фундамента на първата проследява развитието на идеята за координирането, като предоставя информация за неговото практическо приложение. Координирането разглеждано като функция на организационната архитектура развива в балансирана съгласуваност процеса по усъвършенстване на своите пет механизма – взаимно съгласуване, прав контрол, стандартизация на производствените процеси, спецификация на резултатите и ефективна квалификация, чрез които регулира функциите на самата организация, реализиращи нейното управление и създава условия за организационно развитие. Обективно на базата на класическия управленски процес именно организационното изграждане се възприема като специфична изява на координиране и комуникация се налага като по-активната и динамична страна от организационната конструкция, възприемана като съвременно предприятие. В частта се разглежда Модела за оценка на управлението, като консолидиран израз на ефективното управление и релевантното архитектурно решение. Моделната структура обхваща четирите основни функции на управление и координирането, като им добавя и характеристиките на критерии, оценяващи самия модел. В този контекст петте разнородни по своя характер функции структурират управленския процес и създават условия за взаимодействие в самата организация, т.е. за проява на комуникацията. Икономическата действителност и развиващите се в нея практики доказват, че за усъвършенстването на организационното развитие от съществено значение са все по-често модели с обобщаващ характер, които имат възможност

за надграждат съществуващи организационни механизми и базови методики, като реално те консолидират в себе си и целия потенциал на надградените образци. В този смисъл вниманието е фокусирано върху Модела балансирана карта и възможността да взаимодейства или надгражда Модела за оптимизиране на управлението. Написаното за проявите на координирането от една страна като функция на организационната структура и от друга като градивен елемент в механизма на определени модели дава основание да се формулират следните изводи:

Първо. На фона на организационното единство обосновано от взаимодействието на форма и структура, при протичащо ефективно управление и последващо го развитие съвсем естествено е в моделното мислене и конкретни негови образци да се впише наред с класическите управленски функции и структурно произхождащата функция координиране. Нейната връзка с тях е възможност за взаимодействие между управленския процес и организационната структура. Създаденият по този повод модел на Уотсън се обуславя от идеята в която чрез съвместяване на основните управленски функции с функциите, възприемани като резултати от организационните решения в структурата се създават условия да се управлява комуникационното ниво на конкретната организация. В тесен смисъл това е възможността да бъдат възприети и управлявани промените като алтернатива за организационно преустройство, а в широк възможността за развитие на организацията да се съвмести и с други конструктивни виждания като това за съвременната организация и развитието в нея на самоконтрола.

Второ. Развитието на идеята за функционално подобряване на съвременната организация и разглеждания модел създават предпоставки като резултат на този процес да бъде възприемано и взаимодействието с други управленски модели. Освен посочената и доказана моделна връзка тази гледна точка дава възможност да се потвърди още веднъж тезата, че явлението координиране се тълкува като функция на архитектурата. При взаимодействието на моделите в образците с управленски характер, при Моделът за оптимизиране на управлението наличието на координирането посочва, че по-скоро ударението пада върху възможността за възприемане на промяна, докато при модели с подчертано контролно-управленски характер не само възприемат, но и сериозно налагат промяната, разглеждана като задължително условие. Именно в моделното доближаване и съвместно развитие излиза наяве една още по-сложна структура от обратни връзки, реализиращи както качеството на организационна поносимост към моделно изграждане и проектно развитие, така и оказване на контрол върху ефекта от контролното влияние на друг, прилаган модел включително.

Трето. Реално Моделът за оптимизация на управлението, разбиран като възможност за създаването на организация с ясна стратегия практически предоставя отговори за важни въпроси задавани в направлението като усъвършенстване на вътрешните процеси, подходящото развитие, достигане на значими резултати по основните организационни направления, осъществяване на зададени цели, обединяване на всички инициативи за вписване на усъвършенстването в единен процес. Всички отговори по набелязаните теми създават представата за придобиването на нови предимства, разглеждани като резултат на развитие на добри практики в управлението.

Предоставен е списък на 23 бр. забелязани цитата, една рецензия на статия и едно участие в международен проект.

Справка за изпълнение на Минималните национални изисквания по групи показатели за различните научни степени и академични длъжности, съгласно чл. 29, ал. 3 от ЗРАСРБ показва, че гл. ас. д-р Стоян Транев събира 757 точки при минимално необходим точков еквивалент – 400.

Групи/показатели	Минимални национални изисквания за академична длъжност: „доцент“, съобразно ЗРАСРБ и ППЗРАСБ	Изисквания за академична длъжност: „доцент“, съобразно ПУРПНСЗАД на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, гр. Бургас	Покрити изисквания, съобразно ПУРПНСЗАД на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, гр. Бургас	Покрити изисквания, съобразно Минимални национални изисквания, съгласно ЗРАСРБ и ППЗРАСБ
А	50	50	50	50
Б	-	-	-	-
В	100	100	100	100
Г	200	400	462	462
Д	50	100	145	145
Е	-	100	115	-
Общо	400	750	872	757

3. Обща характеристика на научната, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата

В периода 1999 - 2003г. Стоян Транев води упражнения като хоноруван асистент в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ Бургас, по дисциплините „Основи на управлението“ и „Управление на човешките ресурси“

От 2003г. Стоян Транев работи на основен трудов договор – длъжност асистент в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ Бургас, Факултет по обществени науки, катедра „Икономика и управление“, през 2006г. става старши асистент, а от 2010 г. като главен асистент. От 2003 води упражнения по дисциплините „Стратегическо управление“(от 2003 до 2005), „Конфликтология на бизнеса“, „Конфликтология в туризма“ и „Педагогическа конфликтология“.

От 2011 води лекции по дисциплините „Конфликтология на бизнеса“, „Конфликтология в туризма“ и „Педагогическа конфликтология“.

От 2012 води лекции по дисциплината „Управление на малко и средно предприятие“.

От 2013 г. води лекции по „Основи на управлението“ на бакалаври задочници от специалности „Стопанско управление“, „Индустиален мениджмънт“, „Туризъм“ и „Маркетинг“, а от 2016 г. и със задочници „ТММ“.

Има пълна учебна натовареност от 360 часа за целия си трудов период. За 2018/2019 г. има 45 часа лекции със студенти редовно обучение и 75 часа лекции със студенти задочно обучение, като реализира и допълнителен норматив.

Разработени лекционни курсове от кандидата:

За ОКС „Бакалавър“ - „Управление на малко и средно предприятие“ (2012 г.) и „Евристични методи в управлението“ (2017 г.) за специалност „Стопанско управление“ – редовна и задочна форма на обучение; От 2011г. „Педагогическа конфликтология“ (2011 г.) за специалност „Социална педагогика“ – редовна и задочна форма на обучение; От 2013г. води лекции по „Основи на управлението“ на бакалаври задочници от специалности „Стопанско управление“, „Индустиален мениджмънт“, „Туризъм“ и „Маркетинг“, а от 2016г. и със задочници „ТММ“;

За ОКС „Магистър“ - „Конфликтология на бизнеса“ в Магистърска програма „Бизнес администрация“ и Магистърска програма „Корпоративен мениджмънт“ (от 2011г.) и „Конфликтология в туризма“ в Магистърска програма „Управление на туризма“ и Магистърска програма „Икономика и организация на туристическия бизнес“ (от 2011г.).

Резултатите от научната и научно-приложната дейност на гл. ас. д-р Стоян Транев са представени чрез публикационната му активност в страната и чужбина в периода 2000 - 2019г. Задълбоченият преглед на научните трудове, с които кандидатът участва в настоящия конкурс, доказва техните научни качества и позволява да се постави заслужена добра оценка по отношение на актуалност, оригиналност и умения за научноизследователска работа.

Сред участията в научни форуми в чужбина и страната се отличават: Десета международна конференция на европейското общество по размита логика и технология във Варшава – Полша, Международная НПК „Менеджмент организации: проблемы и перспективы развития“, МГУПИ, Москва, МНК „Актуальные проблемы экономики и управления на предприятиях машиностроения, нефтяной и газовой промышленности“, ПНИПУ в Пермь; МНК при ЧДТУ в Украйна, Чиркас; НМХПК в София - ФНТС, Научна конференция „Съвременни управленски практики III“ в Бургаски свободен университет; Юбилейна научна конференция с международно участие „Университетът през третото хилядолетие“ в Бургаски свободен университет; Научно-практическа конференция „Взаимодействие между Университетите и неправителствените организации по пътя на интеграция с Европейския съюз“ в Технически университет - Габрово; II International Scientific and Practical Conference „Ukraine, Bulgaria, EU: economic and social development trends“ в Бургас и др.

4. Характер на научни и научноприложни приноси

Основните научни и научноприложни приноси, имащи съществено значение за обогатяването на теорията и практиката, представени за участие в конкурса са в професионално направление 3.7. „Администрация и управление“ са представени от кандидата в две основни направления:

Научни приноси

- *Извършен е ретроспективен и аналитичен преглед на координирането в управлението. Изведен е функционално-координационен механизъм. Предложено е съвместно приложение на Модела за оценка на управлението с Модела балансирана карта, като фокуса е върху Модела балансирана карта и възможността да взаимодейства или надгражда Модела за оптимизиране на управлението. Освен посочената и доказана моделна връзка се потвърждава тезата, че явлението координиране се тълкува като функция на архитектурата.*

- *Предлага се нов подход за оптимизиране на процеса за назначаване (преназначаване), базиран на частични познания за стойностите на критериите за оценка на човешките ресурси по време (или по място), използвайки апаратите на индексирани матрици (въведени през 1984 г.) и интуиционистки развитите множества (IFSs), дефинирани през 1983 г. Очертаният подход за подпомагане на вземането на решение, свързано с назначаването, има следните предимства: може да бъде приложен към задача за назначение с ясни и с развити параметри; може да бъде разширен и приложен към други типове многомерни данни с оценявания на човешките ресурси.*

- Създаден е математически модел на конкретна икономическа система - мина за минерали. Доказано е съществуването на решения на проблема за оптимално управление на мините. Формулирани са необходимите и достатъчни условия за оптимален контрол на мините. Представени са алгоритми за решаване на интуиционистки размити модели на задачата за оптимално управление на мината. В днешната пазарна среда много от параметрите за оптимални проблеми на управлението не са определени. За справяне с тази неясност в условията и параметрите ще се използват интуиционистки размити множества.

- В процесите за вземане на решения се използват индексирани матрици (IMs), които са разширения на стандартните матрици. Техните елементи могат да бъдат различни обекти, например естествени, реални или комплексни числа, променливи и т.н. Когато елементите на IM са интуиционистки размити двойки те се агрегират чрез някои интуиционистки размити операции. Въведени са 10 йерархични операции, генериращи скала за ранжиране на матричните данни. Те могат да се използват за агрегиране и ранжиране на неясните и размити данни, участващи в процеса за вземане на решения. Така въведените операции могат да се интерпретират като инструменти за извличане на данни, свързани с вземането на управленски решения.

- Интеркритериалният анализ (ICrA) е нов анализ, създаден през 2014 г., за откриване на корелационните зависимости между двойки оценъчни критерии. Той съчетава класическия статистически апарат и размитата логика. Разширен е двумерния ICrA за анализиране на интуиционистки размити данни до тримерен и е разгледана възможността за прилагане на този анализ в различни сектори на икономиката.

- Изследвано е влиянието на фактора координиране в процеса вземане на управленски решения. Разработен е модел за координиране в конфликтна среда.

- Представен е модела за отдалечена работа и виртуални екипи като един от най-големите двигатели на промяната свързана с пазара на труда.

- Разгледани са организационни модели фокусирани върху предприемаческата инициативност и креативност. Изведени са принципните характеристики свързани с предприемаческото поведение в организациите. Представени са необходимите организационни условия и обстоятелства за формиране на предприемаческата среда в организацията.

- Представени са клъстерните мрежи като модерна алтернатива за изграждане на взаимноизгодно сътрудничество между малкия и едрият бизнес.

- Развита е идеята, че „агломерацията“ от организации, развитието на техните взаимоотношения и обмяната на добри практики за сътрудничество и конкурентност са адекватна форма на новата икономика на знанието. Разработен е модел на жизнения цикъл на клъстерната мрежа.

- Изследвани са противоречията и конфликтите при франчайзинг и аутсорсинг. Разработена е конфликтна система на спорове и конфликти във франчайзинг и аутсорсинг отношенията, както и насоки за тяхното уреждане и управление.

Научноприложни приноси:

- Моделирането и интерпретирането на задачата за назначение с индексирани матрици има практическо приложение, даващо възможност да се търсят решения не само при точни и ясни параметри, но и при размити или интуиционистки размити параметри.

- Формулирана е нов тип задача за назначение, в която разходите за назначение на кандидатите са интуиционистки размити двойки, зависещи от образованието, ценза на кандидатите. Формулирани са допълнителни ограничения към проблема: горна граница на цената за възлагане на определена работа. Кандидатите са изразили своите предпочитания за заемането на дадена длъжност чрез индексирани матрица.

- Разработен е интуиционистки размит унгарски алгоритъм, базиран на концепциите на интуиционистки размитите множества (IFSs) и индексирани матрици, за намиране на оптимално решение на този нов тип задача за назначение. В днешната динамична пазарна среда, използването на теорията на IFSs е ефективен инструментариум за моделиране на реални проблеми. Основните преимущества на размития подход е, че той може да се използва, както към проблеми с ясни параметри, така и към размити, както и може да се разширява, че да намира оптималните решения на други многомерни проблеми за назначение.

- Разработена е методика за изчисляване на индивидуалната склонност към конфликти и конфликтни ситуации на всеки служител, респективно ръководител която се базира на получени показатели за субективна предпоставеност към конфликти. Създаден е модел за съгласуване на интереси в конфликтна среда.

Научните и научноприложните приноси са структурирани правилно, но може би е необходима по-голяма прецизност при дефинирането им. Конкретните модели и методи следва да се отнесат към тези с приложен характер. Не е необходимо

описването им в каква област на научното познание са приложими, а по-скоро отбелязване на съществения принос в посока научност. Необходимо е част от тях да бъдат прецизирани от гледна точка на развитие на съвременната управленска наука и технологиите свързани с нея. Такива неточности се забелязват в описание на процедурите за набор и подбор на човешки ресурси – процеса на подбор има своите съществени елементи, които имат терминология която е общоприета и следва същата да бъде коректно отразявана.

Моделът на балансираната карта е добре познат на научната общност. Характерното в случая е неговата приложимост или по-скоро адаптиране в специфични области, като производство и др. Това налага описване и представяне на ограничителните обстоятелства в тази връзка, а също така и точното дефиниране на ползите от това. В противен случай полезността на приложението на съществуващата технология на балансираната карта не би била обоснована и необходима.

5. Отражения на научните публикации

Забелязаните цитати на кандидата за заемане на академична длъжност „доцент“ са 23бр. Обемът и представените материали свидетелстват за една много добра разпознаваемост на гл. ас. д-р Стоян Транев сред научните общности в страната. Участието в международни научни мрежи и индексирането в бази данни (вкл. Web of Science и Scopus) е доказателство за високото качество на провежданите научни изследвания и представяната научна продукция.

6. Принос на кандидата в съвместните публикации

Представените публикации в съавторство във връзка с участие в настоящия конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“, показват много добро взаимодействие и работа на гл. ас. д-р Стоян Транев в международни интердисциплинарни екипи. Участието на кандидата като съавтор е лесно проследимо, а значителният обем на самостоятелните публикации показва и неоспоримите умения за постигане на резултати и на лични приноси от научен и научноприложен характер.

7. Критични бележки

Представените материали не дават основания за формулиране на критични бележки, а по-скоро една препоръка за продължаване на научната работа, търсене на възможности за участие в международни изследователски групи и проекти, привличане на докторанти и студенти за участие в научно-изследователските дейности. Важна част от утвърждаването на всеки учен на международно ниво е публикационната му дейност в издания или участие в конференции, които са реферирани в определени научноизследователски системи. Трудностите на научната общност в тази посока са в няколко основни направление (финансиране, актуалност и значимост на изследванията и др.). Добра възможност е представянето и в бъдеще на разработките в такива издания.

8. Заключение

Разглеждането на материалите по конкурса за заемане на академична длъжност „доцент“ на гл. ас. д-р Стоян Транев показва, че са покрити и в количествено, и в качествено отношение нормативните изисквания на Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас.

В заключение, давам положителна оценка на дейността на гл. ас. д-р Стоян Транев и гласувам положително, като предлагам на членовете на научното жури да гласуват също положително за неговия избор за академична длъжност „доцент“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление: 3.7. Администрация и управление; Научна специалност: Организация и управление на производството (Управление, малък бизнес и конфликтология) за нуждите на катедра „Икономика и управление“ във факултет „Обществени науки“ на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“- гр. Бургас.

Дата: 13.06.2019г.

гр. Русе

ИЗГОТВИЛ РЕЦЕНЗИЯТА:

Венелин Кръстев Терзиев,
Действителен член на Руската академия по естествознание, професор,
доктор на икономическите науки, доктор на науките (Национална сигурност),
доктор на науките (Социални дейности)
Русенски университет „Ангел Кънчев“, Русе,
Национален военен университет „Васил Левски“, Велико Търново